

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

НАУКОВИЙ ВІСНИК

МИКОЛАЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
імені В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Засновано у 1999 р.

№ 1 (48)
лютий 2015

Внесено до Переліку фахових видань України
галузі «Педагогічні науки»
(наказ МОН України від 29.12.2014 р. № 1528)

Миколаїв
МНУ імені В. О. Сухомлинського
2015

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради
Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського
(протокол № 8 від 28 січня 2015 року)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

- БУДАК В. Д. доктор технічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України; *голова редакційної колегії*;
ПЕХОТА О. М. доктор педагогічних наук, професор, *головний редактор*;
СЕРЕДА І. В. кандидат педагогічних наук, доцент, *відповідальний секретар*.

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

- БИКОВ В. Ю. доктор технічних наук, професор, дійсний член НАПН України, директор Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України;
ГЛАДИШЕВ В. В. доктор педагогічних наук, професор (Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського);
ЄВТУХ М. Б. доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, академік-секретар Відділення вищої освіти НАПН України;
КРЕМЕНЬ В. Г. Президент НАПН України, академік НАН України, дійсний член НАПН України, Президент Товариства «Знання» України;
ЛУГОВИЙ В. І. дійсний член НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, перший віцепрезидент НАПН України;
ЛЯШЕНКО О. І. дійсний член НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, академік-секретар Відділення загальної середньої освіти НАПН України
НИЧКАЛО Н. Г. доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, академік-секретар Відділення педагогіки та психології професійної освіти НАПН України;
САВЧЕНКО О. Я. головний науковий співробітник Інституту педагогіки НАПН України, радник президента НАПН України, дійсний член НАПН України;
СИТЧЕНКО А. Л. доктор філологічних наук, професор, проректор із науково-педагогічної роботи (Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського);
СУХОМЛИНСЬКА О. В. академік-секретар Відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України, доктор педагогічних наук, професор;
СТЕПАНОВА Т. М. доктор педагогічних наук, професор, декан факультету розвитку дитини (Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського);
ТРИФОНОВА О. С. доктор педагогічних наук, в.о. професора (Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського);
ХАЙРУДДІНОВ М. А. доктор педагогічних наук, професор (Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського).

РЕЦЕНЗЕНТИ:

- БЕХ І. Д. доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту проблем виховання НАПН України;
ПУСТОВІТ Г. П. доктор педагогічних наук, професор, вчений секретар відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України.

Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки : збірник наукових праць / За ред. О. М. Пехоти. – № 1 (48), лютий 2015. — Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2015. — 352 с.

У збірнику наукових праць уміщено статті з актуальних проблем педагогічної науки. Зокрема розглянуто питання теорії та методики навчання дисциплін освітніх галузей математики, філології, медицини, мистецтвознавства тощо. Автори особливу увагу звертають на процес виховання та навчання, інноваційні технології в освіті, особливості формування компетентності, проблеми початкової школи, корекційну роботу з дітьми, а також досліджують вплив Інтернету на навчально-виховний процес.

Видання адресоване науковцям, педагогам, учителям-методистам, студентам педагогічних спеціальностей, а також усім, хто цікавиться педагогічною наукою.

УДК 37.01(091)
ББК 74.03(4Укр)

ЗМІСТ

О. О. АДАМЕНКО	Особливості підготовки майбутніх викладачів математики до використання технологій педагогічної освіти	11
Г. М. АРТЮШИН	Теоретичні передумови розвитку професійної ідентичності співробітників Служби безпеки України	15
О. О. БАБКОВА	Методика експериментального дослідження ефективності впровадження структурно-функціональної моделі та реалізації організаційно-педагогічних умов щодо формування готовності вчителів природничих спеціальностей у післядипломній освіті до оцінювальної діяльності	21
О. П. БАРТОШ	До проблеми теоретичної підготовки докторів соціальної роботи у Великій Британії	25
І. В. БАЦУРОВСЬКА	Масові відкриті дистанційні курси: інноваційна тенденція в освіті	31
О. В. БОРОДІЄНКО	Порівняльний аналіз методик проектування моделі компетенцій в психолого-педагогічних дослідженнях	34
А. Г. БУБЛИК	Толерантність як невід’ємна складова формування доброзичливих взаємин між учительським та учнівським колективами	40
А. А. БУДНИК	Фоновые знання как способ восприятия художественного дискурса студентами-инофонами на начальном этапе обучения основам литературы	44
О. А. БУЗДУГАН	Забезпечення позитивної мотивації в підготовці майбутніх учителів початкових класів до педагогічної взаємодії з батьками учнів	49
А. М. ВАКОЛЮК	Становлення і розвиток ідей формування здорового способу життя старшокласників у вітчизняній педагогіці (друга половина ХХ ст.)	54
О. В. ВАРЕЦЬКА	Структура соціальної компетентності вчителя початкової школи	58
М. О. ВОЛОШЕНКО	Аналіз феномена «підготовленість майбутнього соціального працівника» в аспекті профілактично-корекційної роботи з підлітками девіантної поведінки	68
А. В. ГАМЗА	Аналіз тексту – теоретико-практична основа розвитку мовлення в учнів початкових класів	72
М. В. ГАНЖА	Пошук нових перспективних форм взаємодії учасників естетико-виховного процесу	75
Р. М. ГОРБАТЮК	Web-сайт у структурі інформаційного навчального середовища педагогічного університету	80
Ю. О. ГРИЦАЙ, С. В. БІРЮК	Фізичне виховання школярів та його направленість на формування здорового способу життя у педагогічному доробку В. О. Сухомлинського	86

М. О. ГРУДОК-КОСТЮШКО	Упровадження інноваційних методів навчання у процес викладання української мови як іноземної	92
О. В. ГРУНСЬКА	Соціально-педагогічний портрет молодшого школяра як орієнтовна діяльність соціального педагога у формуванні соціально-адекватної поведінки	96
І. Р. ГУМЕННА	Особливості підготовки майбутніх лікарів до професійної комунікації	100
С. С. ДАНИЛЮК	Формування професійної компетентності майбутніх фахівців в Інтернет-середовищі	104
М. Р. ДЕМ'ЯНЧУК	Педагогічні умови підготовки майбутніх бакалаврів медсестринської справи на засадах компетентнісного підходу	108
І. А. ДИРДА	Полікультурна компетентність як складник мовної підготовки іноземних студентів у процесі вивчення української мови	113
А. О. ДРАГАН	Розвиток міжособистісних відносин дітей молодшого шкільного віку	117
С. А. ІВАНЧУК	Форми взаємодії дошкільного закладу і сім'ї з економічного виховання дітей дошкільного віку	121
Ю. А. КАРТАВА	Лікувально-корекційний вплив музичного мистецтва в історичному аспекті	127
Л. О. КИРИЛОВА, В. С. МАЛИШКО	Олімпіадний математичний рух як складова науково-дослідної роботи майбутніх економістів	133
І. А. КНЯЖЕВА	Алгоритм реалізації педагогічної технології розвитку методичної культури майбутніх викладачів педагогічних дисциплін спеціальності «Дошкільна освіта»	137
О. В. КОВТУН	Комунікативний підхід до фахової підготовки майбутніх перекладачів: від теорії до практики.....	146
Т. І. КОЙЧЕВА	Дослідження корпоративної культури як феномена педагогічної науки	148
С. В. КОНОШЕНКО	Особливості соціального становлення підлітків-сиріт, які виховуються в школах-інтернатах	154
К. Т. КОНЧОВИЧ	Особливості формування готовності майбутніх учителів-філологів до педагогічного спілкування засобами тренінгових технологій	158
О. А. КОПУСЬ	Формування професійної компетентності студентів філологічних факультетів як лінгводидактична проблема	162
В. Л. КОРОЛЕНКО	Моральне формування школярів в історико-педагогічній ретроспективі	169
Т. Д. КОЧУБЕЙ	Історичний розвиток ідеї дитинства у філософських та педагогічних системах із часів Стародавньої Греції та Риму до XVI ст.	173
Ю. М. КОШАРА	Педагогічне керівництво роботою учнів з погляду В. О. Сухомлинського	179
М. С. КУГАЙ	Інтеграція географічних та екологічних знань у процесі підготовки майбутніх учителів географії до екологічного виховання учнів	184
О. І. ЛОКШИНА	До питання про сутнісні характеристики освітніх стандартів зарубіжжя	189

I. М. МЕЛЬНИЧУК	Формування здоров'язберезувальної компетентності майбутніх бакалаврів сестринської справи як складової професійної компетентності	195
В. В. МІШЕДЧЕНКО	Актуальні проблеми фахової підготовки студентів музично-педагогічного профілю	201
В. Л. НАЗРУК	Використання здоров'язберігаючих технологій у підготовці майбутніх лікарів	206
О. В. НАКОНЕЧНА	Експериментальна перевірка ефективності моделі формування готовності майбутніх соціальних педагогів до використання арт-терапії в роботі з підлітками	210
Н. П. НАТАЛЕВИЧ, Б. С. СКОРИК	Культура любові та формування сімейних взаємин	215
А. О. НІКОРА	Теорія аксіологічного підходу в освіті та практика його реалізації в процесі предметно-методичної підготовки майбутнього вчителя-суспільствознавця	221
В. П. ОЛЛО	Наукові принципи та підходи до організації процесу формування професійної компетентності слухачів навчальних закладів системи професійно-технічної освіти державної пенітенціарної служби	226
О. В. ОРЛЮК	Експериментальна методика навчання старшокласників регіональної історії в курсі історії України	232
I. I. ОСТАПІОВСЬКА	Негативний вплив Інтернету на студентів педагогічних спеціальностей у процесі навчання	239
Л. П. ПОЛОВЕНКО	Сучасні тенденції удосконалення методології ефективного управління	244
К. В. ПОЛЬГУН	Методи інклюзивного навчання математичних дисциплін студентів з обмеженими фізичними можливостями	250
Ю. Б. ПОПОВСЬКИЙ	Особливості сприяння розвитку творчості особистості засобами розумних технологій	255
Н. О. ПРАСОЛ	Особливості підготовки магістрів початкової освіти в умовах євроінтеграційних процесів	260
Н. Б. ПУТІЛОВСЬКА	З історії організації літнього відпочинку дітей: педагогічна практика С. Т. Шацького	264
С. З. РОМАНЮК	Підготовка майбутніх учителів початкових класів до формування мовленнєвої компетенції молодших школярів у процесі професійно-практичної діяльності	268
Л. М. РЯБКИНА	Історико-педагогічний аналіз системи опіки над знедоленими дітьми на початку ХХ століття	273
О. М. САМОЙЛЕНКО	Історія становлення електронної педагогіки та її особливості	278
I. В. СЕРЕДА	Підготовка майбутнього викладача філологічних дисциплін до застосування технологій педагогічної освіти	282
М. М. СІДУН	Підвищення рівня мовленнєвої компетенції майбутніх викладачів англійської мови засобами тестування	286
Л. Г. СУРА, О. Д. ШЕВЧУК	Ціннісне світовідношення молоді як педагогічна проблема	291

Н. А. СУРА	Професійна іншомовна підготовка як складова вищої професійної освіти296
Н. В. ТЕЛИЧКО	Діалогічне мовлення на занятті іноземної мови як один із шляхів реалізації особистісно орієнтованого навчання300
О. М. ТОГОЧИНСЬКИЙ	Формування у майбутніх фахівців органів внутрішніх справ мотивації до набуття умінь та навичок соціальної взаємодії304
Л. С. ТОПЧІЙ	Роль педагогічної практики у процесі підготовки майбутніх учителів-філологів до формування соціокультурної компетентності учнів гімназії309
Ю. Й. ТУЛАШВІЛІ	Математичні підходи до формування змісту навчання в системі професійної комп'ютерної підготовки осіб з порушеннями зору315
С. П. ТЯМАЛО	Теоретико-методичні аспекти підготовки майбутніх соціальних педагогів до реалізації функцій соціально-педагогічної роботи в умовах реабілітаційного центру321
І. Л. ФОМІНА	Види вправ для формування розвитку мовлення студентів325
ХА ТУ	Критерії формування здатності до саморегулювання у процесі вокального навчання як педагогічного феномену328
Л. В. ШИНКАРЕНКО	Результати педагогічного дослідження з формування математичної компетентності майбутніх соціологів333
Т. В. ШУЛИК	Вищі навчальні заклади Східної України як осередки профілактики адиктивної поведінки студентської молоді в другій половині ХХ ст.337
Л. ЯРЕМЕНКО	Суб'єкт і об'єкт позашкільної освіти: проблема взаємодії342
Відомості про авторів348

CONTENTS

O. O. ADAMENKO	The features of future mathematics teachers' preparation to the use of pedagogical education technologies	11
H. M. ARTIUSHYN	Theoretical background of professional identity development of the employees of the security service of Ukraine	15
O. O. BABKOVA	The methods of the experimental study of the effectiveness of the structural and functional model implementation and the realization of organizational and pedagogical conditions of the formation of the preparedness of the teachers of natural specialties in postgraduate education to the valuation activities	21
O. P. BARTOSH	To the issue of theoretical training of doctors of social work in Great Britain	25
I. V. BATSUROVSKA	Mass open distance learning courses: innovative trends in education	31
O. V. BORODIENKO	Comparative analysis of methods of competency models' designing in psychological and pedagogical research	34
A. H. BUBLYK	Tolerance as an integral part of forming amicable relationships between teachers and pupils	40
A. A. BUDNIK	Background knowledge as a way of perception literature discourse by foreign students at the elementary stage of basic literature training	44
O. A. BUZDUHAN	Providing a positive motivation in the training of future primary school teachers for pedagogical interaction with pupils' parents	49
A. M. VAKOLIUK	Formation and development of ideas about the healthy lifestyle of high school students in the domestic pedagogy (the second half of the twentieth century)	54
O. V. VARETSKA	The structure of elementary school teacher's social competence	58
M. A. VOLOSHENKO	Analysis of the phenomenon «preparedness of future social worker» in the aspect of preventive correctional work with deviant behavior teenagers	68
A. V. HAMZA	Analysis of the text – theoretical and practical basis of language development in primary school pupils	72
M. V. GANZHA	Search for new perspective forms of cooperation of participants of aesthetic and educational process	75
R. M. HORBATIUK	Web-site in the structure of informational educational environment of the pedagogical university	80
YU. A. HRYTSAI, S. V. BYRIUK	Physical education of schoolchildren and its focus on forming a healthy lifestyle in the pedagogical heritage of V. O. Sukhomlynskyi	86

M. O. HRUDOK-KOSTIUSHKO	Introduction of innovative educational methods in the process of teaching Ukrainian as a foreign language	92
O. V. HRUNSKA	Social and pedagogical portrait of a primary school pupil as an approximate activity of a social teacher in the formation of socially adequate behaviour	96
I. R. HUMENNA	Features of training future doctors for professional communication	100
S. S. DANYLIUK	Formation of future specialists' professional competence in internet medium	105
M. R. DEMIANCHUK	Pedagogical conditions of training future nursing bachelors on the principles of competence approach	108
I. A. DYRDA	Multicultural competence as the component of language training of foreign students in the process of the Ukrainian language studying	113
A. O. DRAHAN	Development of interpersonality relations of primary school children	117
S. A. IVANCHUK	Forms of preschool educational establishment and families interaction with economic education of preschool children	121
YU. A. KARTAVA	Therapeutic and correctional influence of musical art in the historical aspect	127
L. O. KYRYLOVA, V. S. MALYSHKO	The mathematical olympiad movement as a component of research work of future economists	133
I. A. KNIAZHEVA	Algorithm of implementation of pedagogical technology of methodical culture development of future teachers of pedagogical disciplines on speciality «Preschool education»	137
O. V. KOVTUN	Communicative approach to training of future translators: from theory to practice	146
T. I. KOICHEVA	Study of corporate culture as a phenomenon of pedagogical science	148
S. V. KONOSHENKO	Features of social formation of orphan teenagers being cultivated at boarding schools	154
K. T. KONCHOVYCH	The peculiarities of future teachers of philology readiness to pedagogical communication by means of training technologies	158
O. A. KOPUS	The formation of professional competence of students of philology as a linguo-didactic problem	162
V. L. KOROLENKO	Moral formation of schoolchildren in historical and pedagogical retrospective	169
T. D. KOCHUBEI	Historical development of the idea of childhood in philosophical and pedagogical systems of an Ancient Greece and Rome times to the XVI century	173
YU. N. KOSHARA	Pedagogical management of students' work from the viewpoint of V. O. Sukhomlynskyi	179
M. S. KUHAJ	Integration of geographic and ecological knowledge in the preparation of future geography teachers to ecological education of students	184
O. I. LOKSHYNA	To the question about essential characteristics of educational standards abroad	189
I. M. MELNYCHUK	Formation of health care competence of future nursing bachelors as a component of professional competence	195

V. V. MISHEDCHENKO	Actual problems of professional training of the students of musical and pedagogical specialization	201
V. L. NAZARUK	Health maintaining technologies implementation in training of future doctors	206
O. V. NAKONECHNA	Experimental verification of the effectiveness of the model of forming readiness of future social workers to using art treatment in work with teenagers	210
N. P. NATALEVYCH, B. S. SKORYK	Culture of love and formation of family relations	215
A. O. NIKORA	Theory of axiological approach to education and its practical realization in the process of subject and methodical preparation of future teachers of social science disciplines	221
V. P. OLLO	Scientific principles and approaches to the organization of the formation of professional competence in students of educational institutions of vocational education of the state penitentiary service	226
O. V. ORLIUK	Experimental methods of teaching regional history of senior pupils in the course of the history of Ukraine	232
I. I. OSTAPIOVSKA	Negative influence of the Internet on students of pedagogical specialities in the educational process	239
L. P. POLOVENKO	Modern trends of improving the methodology of an effective management	244
K. V. POLHUN	Methods of inclusive teaching of mathematical disciplines of students with disabilities	250
YU. B. POPOVSKY	Features of assistance of personality's creativity development by means of clever technologies	255
N. O. PRASOL	Peculiarities of training masters in the field of primary education under the conditions of European integration	260
N. B. PUTILOVSKA	From history of organization of children's summer rest: pedagogical practice of S. T. Shatskyi	264
S. Z. ROMANIUK	Preparation of future primary school teachers to forming speech competence of primary schoolchildren during vocational and practical activities	268
L. M. RIABKYNA	Historical and pedagogical analysis of custody of disadvantaged children at the beginning of the 20th century	273
O. M. SAMOILENKO	The history of establishment of electronic pedagogy and its features	278
I. V. SEREDA	Preparation of future philology teachers to using pedagogical technologies	282
M. M. SIDUN	Raising speech competence of future English teachers by means of testing	286
L. H. SURA, O. D. SHEVCHUK	Value worldview of the youth as a pedagogical problem	291
N. A. SURA	Professional training of foreign languages as a component of higher professional education	296
N. V. TELYCHKO	Dialogic speech at the foreign language classes as one of the ways of implementing personality based teaching	300

O. M. TOHOCHYNSKYI	The formation of motivation in future OIA specialists' for competence acquiring and social interaction skills	304
L. S. TOPCHYI	Role of the teaching practice in the process of future language and literature teachers' training to form socio-cultural competence of gymnasium pupils	309
YU. Y. TULASHVILI	Mathematic approaches to the educational content formation in the system of professional computer training of people with vision impairments	315
S. P. TIAMALO	Theoretical and methodical aspects of training future social teachers to the realization of social and pedagogical work functions in the conditions of the rehabilitation center	321
I. L. FOMINA	Types of exercises for the formation of students' speech development	325
HA TU	Criteria for forming the ability to self-regulation in the process of vocal training as a pedagogical phenomenon	328
L. V. SHYNKARENKO	The results of pedagogical research on the formation of the mathematical competence of future sociologists	333
T. V. SHULIK	Higher education institutions in Eastern Ukraine as centers for the prevention of addictive behavior of students' youth in the second half of the XX century	337
L. YAREMENKO	Subject and object of nonformal education: interaction problem	342
	Information about the authors	348

УДК 37(477)“19”:613.8

А. М. ВАКОЛЮК

м. Рівне

alinka90586@mail.ru

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК ІДЕЙ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ПЕДАГОГІЦІ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХХ ст.)

У статті подано аналіз періодів становлення та розвитку проблеми формування здорового способу життя старшокласників у вітчизняній педагогіці другої половини ХХ століття. Проаналізовано та розкрито особливості формування здорового способу життя старшокласників, визначено недоліки, які заважали прогресивному розвитку питань формування здорового способу життя учнів.

Ключові слова: фізична культура, учні, педагогіка, здоровий спосіб життя, період становлення.

Піклування про здоров'я підростаючого покоління завжди мало велике науково-педагогічне значення для нашого народу. Здоров'я людини є складним феноменом, який може розглядатися як філософська, соціальна, економічна, біологічна, медична категорії, як індивідуальна і суспільна цінність, явище системного характеру. Конституція України визначає життя та здоров'я людини найвищими соціальними цінностями. Зважаючи на ці процеси, в Україні останнім часом перед суспільством постали нові освітні вимоги до навчання та виховання підростаючого покоління, зміцнення його здоров'я та розвиток фізичної культури, реалізація яких знайшла відображення в Законах України «Про освіту» [3], «Про фізичну культуру і спорт» [4], у Національній доктрині розвитку освіти України ХХІ ст. [5], Національній доктрині розвитку фізичної культури і спорту [6], цільовій програмі «Здоров'я через освіту», «Основах законодавства України про охорону здоров'я» та ін.

Турбота про виховання й навчання здорової молоді була характерною рисою прогресивного розвитку Радянської соціалістичної держави. У Програмах КПРС зазначалося, що майбутнє покоління повинно рости здоровим та гармонійно розвинутим, тому школа знаходилася під пильною увагою широких кіл радянського суспільства. Урядом СРСР висунуто перед школою такі завдання: підвищення якості освіти та виховання, забезпечення всебічного розвитку особистості, а також піклування про здоров'я школярів. З

огляду на це значущим компонентом шкільної освіти стала фізична культура, що має величезне значення у вирішенні проблеми зміцнення здоров'я та формування здорового способу життя учнів [2].

Проблема формування в підростаючого покоління здорового способу життя, виховання бережливого ставлення до свого здоров'я доволі широко представлено в науково-педагогічних джерелах. Розгляд питань формування здорового способу життя старшокласників в контексті шкільного виховання знайшло своє відображення у таких предметах: фізичне виховання в школі та поза її межами гігієнічне виховання; трудове навчання та виховання. Зокрема цими дослідженнями займалися такі вчені: М. Антропова, В. Белинович, С. Бриль, Н. Василенко, Б. Величковський, В. Вишневський, В. Горашук, Л. Жданов, В. Крижанівська, Е. Кривицька, Н. Кулино, А. Ликова, О. Смородинцева, М. Солопчук, Н. Побірченко, Ю. Суббота, О. Сухомлинська та ін. Але дослідження літературних джерел свідчить про недостатність висвітлення історичних аспектів формування здорового способу життя старшокласників, тому існує необхідність у більш досконалому вивченні проблеми формування здорового способу життя старшокласників, розділивши другу половину ХХ століття на етапи.

Метою нашої статті є аналіз теоретичного змісту вирішення проблеми формування здорового способу життя старшокласників у вітчизняній педагогіці (друга половина ХХ століття). Завдання дослідження – окреслити

зміст основних етапів розвитку формування здорового способу життя старшокласників у вітчизняній педагогіці другої половини ХХ століття.

Урахування особливостей суспільно-політичного, економічного та культурного розвитку країни, взаємозв'язку державної освітньої політики та суспільно-педагогічного руху, розвитку педагогічної науки, підвищення вимог і розробки нових підходів до формування здорового способу життя особистості дозволило нам визначити три етапи становлення та розвитку проблеми формування здорового способу життя старшокласників у вітчизняній педагогіці другої половини ХХ століття, а саме:

- перший період (50-ті – 60-ті рр. ХХ ст.) – становлення питань формування здорового способу життя школярів як педагогічної проблеми;
- другий період (70-ті – 80-ті рр.) – етап інтенсивного розвитку теоретичних засад формування здорового способу життя старшокласників;
- третій період (90-ті рр. ХХ ст.) – розвиток проблеми формування здорового способу життя як системи на гуманістичних засадах.

Особливістю 50–60-х років ХХ століття було, по-перше, вступ Олімпійського комітету Радянського Союзу до Міжнародного комітету (1951 р.). У результаті цього фізична культура та фізичне виховання населення отримали активний розвиток, значно підвищився рівень масовості та залучення всіх верств населення до занять фізичною культурою. По-друге, прийнято низку законів і урядових постанов, спрямованих на розвиток фізичної культури. По-третє, на початку 50-х років після залежності системи освіти від ідеологічної політики та після війни й подолання розрухи держава потребувала зміни всієї суспільно-педагогічної ситуації, тобто необхідним був «педагогічний підйом». Тому важливе значення у формуванні здорового способу життя старшокласників цього періоду мала доцільна організація навчально-виховного процесу шкіл.

Але у школах 50-х років ХХ ст. щодо підходу до фізичного виховання учнів недостатньо уваги приділялося виробленню у школя-

рів свідомого ставлення до свого здоров'я, прищеплюванню гігієнічних навичок, вихованню інтересу до систематичних занять фізичними вправами.

Однією з причин цього вважалося те, що контроль за станом фізичного розвитку школярів покладался на вчителя фізичної культури, а не на весь педагогічний колектив (тобто всі вчителі повинні були звертати увагу на те, як учні сидять за партами, як стоять біля дошки, яка в них хода та ін., щоб запобігти розвитку скривлення хребта та інших порушень постави). Внаслідок цього з переходом школярів із класу в клас зростала кількість учнів з порушеннями постави, плоскостопістю, короткозорістю та ін. [1]. Важливим засобом формування здорового способу життя школярів у досліджуваній період було трудове виховання. У зазначений період трудове виховання школярів набуло особливої значущості. Це було наслідком прийняття закону СРСР «Про зміцнення зв'язку школи з життям та про дальший розвиток системи освіти в СРСР» (1958 р.). Цей закон головним завданням радянської школи визначав підготовку учнів до життя та до суспільно корисної праці, що вимагало встановлення тісного зв'язку між навчанням та працею.

На етапі, що досліджується, принципово інший підхід до формування здорового способу життя школярів розроблявся й утілювався в освітню практику українським дидактом-практиком В. Сухомлинським, у виховній системі якого піклування про здоров'я школярів було на першому місці [7].

Другий період (70–80-ті рр. ХХ століття) характеризувався активним розвитком проблеми формування здорового способу життя старшокласників, якому сприяло насамперед залучення нашої країни до діяльності світової спільноти під егідою ВООЗ (Всесвітньої організації охорони здоров'я), спрямованої на пошук нових шляхів покращення здоров'я людини. Започаткування такої діяльності відбулося в Канаді, де на початку 70-х рр. опубліковано звіт Міністра охорони здоров'я і добробуту про «Новий підхід до охорони здоров'я канадців», який фактично змінив уяву суспільства про підхід до формування власного здоров'я.

Всесвітньою організацією охорони здоров'я на період із 1984 до 1989 рр. прийнято Генеральну програму, де акцентувалося на необхідності «посилити виховну та просвітницьку роботу серед населення, що буде спрямована на пропаганду здорового способу життя, набуття знань про заходи зі зміцнення здоров'я та профілактики захворювань». Особлива увага в цій програмі зверталася на формування навичок здорового способу життя в дітей та підлітків, тому що ці основи закладаються вже на ранніх етапах життя. З використанням основних положень цієї програми ученим усього світу пропонувалося розробити нові більш ефективні програми як шкільного, так і позашкільного фізичного виховання дітей та підлітків [8, 3–4].

Піднесенню авторитету фізичного виховання, широкому та свідомому залученню учнівської молоді до формування здорового способу життя значною мірою сприяло проведення у СРСР Олімпійських ігор (1980 р.).

Третій етап (90-ті рр. ХХ століття) – здобуття Україною незалежності, зміна цінностей суспільно-історичного розвитку викликали до життя значний інноваційний потік. Рух до незалежності держави прискорив процес реформування школи. За роки розбудови національної системи освіти у змісті шкільної освіти відбулися суттєві зміни. Однак процес її реформування ще не завершено. Він відбувався й відбувається лише у складних умовах: одночасно з прийняттям нової законодавчої бази, економічної нестабільності, недостатнього наукового забезпечення, відсутності широкомасштабних експериментів та ін.

Економічні труднощі, погіршення екологічних умов, значне зниження рівня життя більшої частини населення, скорочення державної й особливо суспільної системи спортивних організацій для школярів та молоді, перехід фахівців в інші сфери діяльності, скорочення матеріально-технічної бази спорту та системи змагань, що відбулися в державі, значно вплинули на стан здоров'я школярів.

З отриманням незалежності в Україні прийнято низку документів, де здоров'я людини, формування її здорового способу життя визначено як пріоритетні завдання держави та системи освіти, а саме Закон України

«Про фізичну культуру і спорт» (1993 р.); Державна програма «Освіта» (1993 р.); «Концепція неперервної валеологічної освіти в Україні» (1994 р.); Конституція України (1996 р.); Національна програма «Діти України» (1996 р.); Комплексна програма «Фізичне виховання – здоров'я нації» (1998 р.); закон України «Про загальну середню освіту» (1999 р.), Національна програма патріотичного виховання населення, формування здорового способу життя, розвитку духовності та зміцнення моральних засад суспільства (1999 р.) та ін. Слід зазначити, що розв'язання проблеми формування здорового способу життя школярів протягом 90-х роках здебільшого спиралося на основні принципи валеології (збереження, зміцнення та формування здоров'я). Це зумовило введення в загальноосвітніх школах, крім дисципліни «Основи безпеки життя», таких курсів, як «Основи валеології» та «Основи здоров'я».

Надання педагогічній громадськості професійної свободи сприяло виникненню в Україні низки освітніх закладів («Школа розуміння», «Школа розвитку», «Школа діалогу культур» та ін.), що працювали за авторськими програмами розвитку дитини. Ці програми успадкували ідеї відомих педагогів-гуманістів минулого, а також базувалися на сучасних концепціях розвивальної освіти, діалогічного навчання, особистісно-орієнтованого підходу та ін.

Отже, проведене дослідження дозволяє виявити негативні моменти щодо розвитку питань формування здорового способу життя учнів. Зокрема деякі проекти, що реалізовувалися в межах експериментальних здоров'язберігаючих шкіл, не були масовими. Учні шкіл не отримували системні знання про своє здоров'я й про те, як його зберегти. Предмет валеологія з навчальних планів шкільної освіти вилучено (1997 р.) через відсутність повноцінно розробленої фундаментальної наукової бази, кваліфікованих спеціалістів-учителів, навчальних посібників. Саме через недостатність державного фінансування відбувалося значне зменшення кількості організацій (клубів, гуртків), що проводили фізкультурно-оздоровчу роботу серед школярів. Такий стан реальної освітньої практи-

ки поряд з іншими негативними чинниками (екологічними, соціально-політичними) негативно вплинув на учнівське здоров'я: воно протягом 90-х рр. значно погіршилося через розрив між методолого-теоретичним обґрунтуванням механізмів розвитку здорового способу життя та недостатньою розробкою науково-методичного, організаційного забезпечення формування здорового способу життя учнів.

Список використаних джерел

1. Жданов Л. Н. Актуальные проблемы физического воспитания в школе / Л. Н. Жданов, В. И. Филиппович // Советская педагогика. – 1962. – № 3. – М., 1962. – С. 31–37.
2. Закон об укреплении связи школы с жизнью и о дальнейшем развитии системы народного образования в СССР. – М.: Известия советов депутатов трудящихся СССР, 1958. – С. 11–12.

A. M. VAKOLIUK

Rivne

FORMATION AND DEVELOPMENT OF IDEAS ABOUT THE HEALTHY LIFESTYLE OF HIGH SCHOOL STUDENTS IN THE DOMESTIC PEDAGOGY (THE SECOND HALF OF THE TWENTIETH CENTURY)

In the article analysed periods of becoming and development of problem of forming of healthy way of life of senior pupils in home pedagogics of the second half of XX of century. The features of forming of healthy way of life of senior pupils are analysed and exposed, defects that interfered with progressive development of questions of forming of healthy way of life of students are certain.

Key words: physical culture, students, pedagogics, healthy way of life, becoming period.

A. H. ВАКОЛЮК

г. Ровно

СТАНОВЛЕНИЕ И РАЗВИТИЕ ИДЕЙ ФОРМИРОВАНИЯ ЗДОРОВОГО ОБРАЗА ЖИЗНИ СТАРШЕКЛАСНИКОВ В ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ПЕДАГОГИКЕ (ВТОРАЯ ПОЛОВИНА ХХ в.)

В статье проанализированы периоды становления и развития проблемы формирования здорового образа жизни старшекласников в отечественной педагогике второй половины ХХ века. Проанализированы и раскрыты особенности формирования здорового образа жизни старшекласников, определены недостатки, которые мешали прогрессивному развитию вопросам формирования здорового образа жизни учащихся.

Ключевые слова: физическая культура, ученики, педагогика, здоровый образ жизни, период становления.

3. Закон України «Про освіту» // Зібрання законодавства України. Звід законів України. – 2000. – № 3. – К.: Український інформаційно-правовий центр, 2000. – С. 35–73.
4. Закон України «Про фізичну культуру і спорт» // Зібрання законодавства України. Звід законів України. – №3. – К.: Український інформаційно-правовий центр, 2000. – С. 66–97.
5. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті // Педагогічна газета. – 2001. – № 7 (85), липень.
6. Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту // Щотижневий збірник актів законодавства. – 2004. – № 39. – К.: Офіційний вісник України, 2004. – С. 23–34.
7. Сухомлинський В. О. Вибрані твори: у 5 т. / В. О. Сухомлинський. – К.: Радянська школа, 1976–1977. – Т. 1. – 654 с.
8. Ярхам К. Формирование навыков здорового образа жизни у школьников / К. Ярхам // Физическое воспитание и спорт в школах зарубежных стран: тематическая подборка. – 1989. – № 4. – М.: ЦООНТИ – ФиС, 1989. – С. 3–4.

Стаття надійшла до редколегії 13.02.2015

Наукове видання

НАУКОВИЙ ВІСНИК
МИКОЛАЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
імені В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК
НИКОЛАЕВСКОГО НАЦИОНАЛЬНОГО УНИВЕРСИТЕТА
имени В. А. СУХОМЛИНСКОГО

WISSENSCHAFTS BULLETIN
NATIONALE V. O. SUKHOMLYNSKYI UNIVERSITÄT
MYKOLAYIW

SCIENTIFIC BULLETIN
MYKOLAIV V. O. SUKHOMLYNSKYI NATIONAL
UNIVERSITY

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

№ 1 (48)
лютий 2015

Формат 60×84 1/8. Ум. друк. арк. 40,9. Тираж 100 пр. Зам. № 1912-1.

Свідоцтво про реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія КВ № 21010-10810 ПР від 25.09.2014 р.

Адреса редакції та видавця:
Видавництво МНУ імені В. О. Сухомлинського
54030, м. Миколаїв, вул. Нікольська, 24
тел. (0512) 37-88-38, т/ф 37-88-15
e-mail: publish.mnu@i.ua

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3375 від 27.01.2009 р.